

BESLUT

2014-12-19

Dnr: 14/00572, 938
och 1228

SAKEN

Sydneytt, SVT1 och SVT2, 2014-02-27, 02-28, 03-04, 03-19 och 03-20, kl. 7.10, 7.40, 8.10, 8.40, 9.10, 18.10, 19.15 och 21.45, inslag om Arbetsförmedlingen; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslagen frias. Granskningsnämnden anser att de inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGEN

Inslagen var en granskning i *Sydneytt* av två av Arbetsförmedlingens (AF) lokalkontor i Skåne. Granskningen bestod av flera inslag som sändes under fem dagar i februari respektive mars 2014.

27 februari

Inslagen handlade om att ett av AF:s lokalkontor i Skåne misstänktes för att ha fuskat med sin arbetslöshetsstatistik genom att koda arbetslösa som arbets-sökande. Inslaget kl. 19.15 påannonserades på följande sätt.

Sydneytt avslöjar: Arbetsförmedlingen fuskade med statistiken. [---]

(Nyhetsuppläsare) – Välkomna. Ja, i flera år har man fuskat med arbetslöshetssiffrorna på Arbetsförmedlingen i [ortsnamn]. Den anklagelsen kommer från flera arbetsförmedlare som menar att cheferna inte tagit deras larm på allvar.

I inslaget medverkade en före detta anställd (A) på ett av de aktuella kontoren samt AF:s marknadschef för södra Götaland. Under inslaget återgavs också ett antal citat av både nuvarande och före detta anställda på de två aktuella kontoren i form av ljud och text då dessa personer valt att vara anonyma. Inslaget inleddes med att reportern och A sa följande.

(Reporter) – Arbetslösheten är en het fråga, inte minst i valrörelsen. Varje månad presenterar Arbetsförmedlingen statistik över antalet arbetslösa svenskar. Det är politiskt sprängstoff. Gröna siffror är bättre än röda. Pressen är hård på myndigheten att vända arbetslöshetstrenden. Men pressen som de anställda på Arbetsförmedlingen i [ortsnamn] har känt har fått oanade konsekvenser. (A) – Man kodade om arbetssökande från en kod till en annan så att det på det viset såg bättre ut i statistiken. Så en person som egentligen var arbetslös var nu kodad så som någonting annat, som att vederbörande hade fått jobb. [---]

(Reporter) – På kontoret i [ortsnamn] har man satt i system att göra arbetslösa till arbetande en gång i månaden när den nya statistiken ska presenteras. Enligt de arbetsförmedlare som vi pratat med har fusket skett med chefens goda minne. De uppmanas att utföra så kallad registervård.

Under inslaget återgavs följande citat från anonyma källor i form av ljud och text.

Det är för att statistiken ska vara bra och grön. Vi har väldigt höga mål som ska fyllas varje månad och det är en jättepess.

Det har satts i system och det har hållit på i årtal. Vi har försökt påtala det för chefen. Då har vi fått veta att detta är ingenting vi ska bry oss om eller lägga oss i.

De kollegor som försökte påpeka att det är fel blev utfryssta, utmobbad och kritiserade.

Jag har haft många sökande i flera år som har varit omkodade. Jag har till och med blivit uppringd ifrån myndigheter i den kommun där jag jobbar på Arbetsförmedlingen, där anställda och personal har undrat: vad är det som händer? Då har jag fått skyla över och säga att det blivit något fel i vår dator.

Därefter fortsatte inslaget där följande sades av reportern och A.

(Reporter) – A hade varit anställd på Arbetsförmedlingen i [ortsnamn] i ett par månader när han kände att något var fel. Han sa till chefen om fusket men fick inget gehör. Han sa upp sig men tankarna på kollegorna släppte inte. Och i somras besökte han kontoren för att höra om det fortfarande förekom fusk med arbetslöshetssiffrorna. (A) – Då fick jag hemsk information, då förstod jag hur illa det stod till. Och då fick jag också reda på detta som jag sa tidigare att ytterligare tre personer hade gått i väggen med utmattning och depression. Och då sa jag till mig själv att "Nej, det här tar jag inte."

(Reporter) – A tar kontakt med de regionala cheferna för att informera om fusket. Vi träffar B, chef för marknadsområde södra Götaland. Han är en av dem som A informerat.

Under intervjun med B, marknadschefen för södra Götaland, sades följande.

(Reporter) – Det låter ju som att det är någon form av fusk med arbetslöshetsstatistik. (B) – Ja, alltså när jag såg det, det är klart att vi tog det på allvar och kikade på om det förekommit och går det liksom att bevisa någonting eller något sådant där. Att påstå saker är ju en sak. Men vad vi kunde inte se så, vi kunde liksom inte se den typen av mönster eller någonting annat. (Reporter) – Men A anser inte att de regionala cheferna agerade tillräckligt. I stället kontaktade han Arbetsförmedlingens högsta ledning, tillförordnad generaldirektör C i Stockholm. A skriver bland annat att "arbetssökande kodats om för att statistiken ska se bättre ut." Men han får inget svar från

generaldirektören. (B) – Diskussionen kan ju liksom inte föras via en tredje part externt. Det blir jätteknept i sammanhanget. Men det är klart att vi agerar på olika saker. [---]

(Reporter) – Kontorschefen i [ortsnamn] har fått ett nytt bättre jobb som samordnare för etableringsuppdrag. B betonar att det inte har med det påstådda fusket att göra. Har du förtroende för den här chefen? (B) – Frågan är ju hypotetisk i och med att han ska gå till en annan tjänst. Men i och med att vi har satt in insatser och försökt att lösa det där på olika vis så har jag ju bedömt att det går att göra någonting så att det blir bättre. Men nu lämnar han så att säga sitt chefsuppdrag och går till annan typ av uppdrag.

Inslaget avslutades med att det sades att rapporteringen haft stort genomslag och en socialdemokratisk politiker samt AF:s avgående generaldirektör uttalade sig om uppgifterna. Under detta inslag sades bland annat följande.

(Reporter) – I dag försvarar sig den avgående generaldirektören C sin tystnad gentemot dem som slagit larm, att han uppfattat det hela som ett arbetsmiljöproblem. Och han har nöjt sig med den förklaring han fått från lägre chefer om att det handlar om enstaka individuella fel. (C) – Det kan inte uteslutas att en enskild medarbetare någon gång väljer att gena. För det är en stor organisation med 10 000 drygt medarbetare men min bild är inte att det finns något systematiskt fusk. (Reporter) – Och *Sydneyts* avslöjande fick också konsekvenser i riksdagen i dag där Socialdemokraterna nu har ställt en interpellation till regeringen. (Politiker) – De här uppgifterna är ju mycket anmärkningsvärda och jag hoppas ju att det inte är någon omfattning. Men jag vill veta, kände regeringen till det här och vad tänker regeringen göra så att man kan säkerställa, att man kan lita på Arbetsförmedlingens statistik? (Reporter) – Vad tror du själv? (Politiker) – Jag vågar inte tro någonting. Jag hoppas att det här inte har någon större omfattning.

Övriga inslag den 27 februari

Inslaget sändes i nedkortad version i resterande sändningar av *Sydneytt* den 27 februari 2014. I inslagen kl. 21.45 medverkade A, B, C och den socialdemokratiska politikern i intervjusituationer. I resterande inslag medverkade endast A och B.

28 februari

Inslagen handlade om att arbetsmiljön på de två aktuella lokalkontoren var mycket dålig. Inslaget kl. 19.15 påannonserades enligt följande.

(Nyhetspresentatör) – Välkomna till *Sydneytt*. Hot, kränkningar och repressalier från den egna chefen. Så ser vardagen ut för personalen på Arbetsförmedlingen i [ortsnamn] och [ortsnamn].

Inslaget som följde inleddes med uttalanden av reportern samt ett antal citat från anonyma källor som återgavs.

Om du uttrycker din vilja eller ställer en fråga så blir det repressalier av olika slag.

Man blir utsatt för kränkningar och sarkasmer på personalmöten.

(Reporter) – Flera arbetsförmedlare från kontoren har kontaktat SVT *Sydneytt* för att de

inte längre står ut men de vill vara anonyma av rädsla för den egna myndighetens chefer.

(Citat) – Så de flesta har tystnat. Har tappat sitt självförtroende helt enkelt. Går som zombies i princip, känslorna är helt borta. Det är en mycket, mycket svag, utmärglad personal.

Därefter medverkade den före detta anställde, A, som berättade om sin tid på arbetsplatsen.

(A) – De anställda är skrämda till tystnad. (Reporter) – A jobbar inte längre på Arbetsförmedlingen i [ortsnamn] och [ortsnamn] utan är i dag egen företagare. Han var entusiastisk när han började jobba på kontoren 2009. (A) – Jag kom dit och först gick in så som en jobbcoach och tyckte att det var väldigt trevlig atmosfär där, underbara arbetskollaborator och till en början var det väldigt trivsamt arbete ska jag säga. (Reporter) – Men efter en tid reagerade A på den dåliga arbetsmiljön, på de öppna trakasserier och sa ifrån till chefen. (A) – Mitt förhållande med honom ändrades väldigt mycket då. Och det blev så, så. Jag fick felaktiga påhopp, falska anklagelser och jag kände att "jag behöver inte detta mer" så jag sa upp mig. (Reporter) – Enligt A och de arbetsförmedlare som vi varit i kontakt med handlar det om kontorschefens ledarstil. Sedan han började för tio år sedan har personalen inte känt sig trygga.

Senare följde en intervju med B angående arbetsmiljön på de aktuella kontoren.

(B) – Om jag kollar på de instrumenten vi har för att följa detta, typ medarbetsundersökningar, så är inte arbetsmiljön i [ortsnamn], eller den har inte visat någonting om att det är sämre där än på andra ställen utan snarare tvärtom. Det är till och med lite, lite bättre. (Reporter) – Han menar också att de har agerat. (B) – Alltså, vi har ju satt in insatser där på olika sätt, allting ifrån handledning till personal och så vidare, vilket vi gör på andra ställen också ska jag säga så det är inget knepigt med det. Allting har ju skett i samförstånd med facken. (Reporter) – Chef på kontoren i [ortsnamn] och [ortsnamn] har nu fått en ny bättre tjänst. Enligt B har det ingenting med personalens larm om den dåliga arbetsmiljön att göra. (B) – Det har legat i chefens utvecklingsplan. (Reporter) – Men jag ska tolka det som att det har ingenting med arbetsmiljön att göra? (B) – Att du menar att om vi plockat väck honom på grund av arbetsmiljön så är svaret nej. Det är inte det, så att säga det tunga skälet.

Senare i inslaget sades att man sökt den kritiserade chefen för lokalkontoren utan resultat. Slutligen visades även en del från en presskonferens där den avgående generaldirektören, C, tillbakavisade att eventuellt fusk skulle ha varit känt på högsta nivå. Han uteslöt inte att enskilda medarbetare skulle ha kunnat ändra i systemen för att förbättra resultaten för sina kontor. C kritiserade också rapporteringen och sa att *Sydneytt* förlitade sig på enskilda personer som var involverade i en konflikt. Efter inslaget medverkade en av reporterna som arbetat med inslagsserien i ett studiosamtal med nyhetspresentatören. Under samtalet sades bland annat följande.

(Nyhetspresentatör) – [personnamn], du är en av reporterna som har jobbat med det här ärendet. "Slarvig journalistik", säger de nu från Arbetsförmedlingen. Vad säger du om det? (Reporter) – Ja, vi håller naturligtvis inte med utan vi tycker att det finns en, vi har en bra grund för det vi har gjort. Och den vilar ju på att vi har haft kontakt med sju personer som har erfarenhet från just det här [ortsnamn]kontoret. Och vi beklagar

givetvis att vi inte har fler öppna källor än som det är och det är ovanligt många vilket kanske säger något om stämningen på det här kontoret. Det här lilla kontoret ska jag säga. (Nyhetspresentatör) – Att Arbetsförmedlingen reagerar så kraftigt som de gör, vad tycker du det tyder på? (Reporter) – Det här är ju en känslig fråga och de är under press. De har ju haft trovärdighetsproblem och det här gör ju inte saken bättre och dessutom är det nu viktigt att alla arbetslöshetssiffror är korrekta, framför allt när vi närmar oss ett val. (Nyhetspresentatör) – Det har ju vält in reaktioner. Vad är det för typ av saker som folk har skrivit till dig? (Reporter) – Ja, vi har ju fått både mejl och haft samtal både i går och i dag som styrker våra uppgiftslämnares berättelser.

Övriga inslag den 28 februari

Inslaget sändes i nedkortad version i resterande sändningar av *Sydneytt* den 28 februari 2014.

4 mars

Inslagen handlade om uppgifterna om statistikfusk på ett av de aktuella kontoren, där en arbetssökande som drabbats av fusk medverkade. Inslaget kl. 19.15 påannonserades på följande sätt.

(Nyhetspresentatör) – Välkomna. Ja, i förra veckan avslöjade *Sydneytt* hur Arbetsförmedlingen i [ortsnamn] kodade om arbetslösa för att få bättre statistik. Vi har nu träffat en av dem som drabbades.

Reportern sa därefter följande.

(Reporter) – [personnamn] i [ortsnamn] hade sedan tre år varit deltidsarbetssökande då han fick ett brev från Arbetsförmedlingen där det stod att han omkodats från att vara arbetssökande eftersom han fått jobb.

I inslaget intervjuades mannen om händelsen. Under intervjun sades bland annat följande.

(Reporter) – Du visste ju att du inte hade fått något. (Man) – Ja, det låter väldigt konstigt att man skickar ett brev där det står att "Du har fått arbete" och så ett datum men ingenting annat. [---]

(Man) – Det är för jävligt. Så får man inte göra. (Reporter) – Men det kan ju vara ett misstag helt enkelt, tycker du inte det? (Man) – Nej, nej, det är inga misstag. Det är det absolut inte.

Därefter berättade reportern att AF:s högsta ledning sagt att de inte hittat några bevis för att systematiskt fusk skulle ha förekommit men att de för säkerhets skull skulle undersöka saken igen. När inslaget avslutades sa nyhetspresentatören att SVT sökt ansvariga på det aktuella lokalkontoren för en kommentar utan resultat.

Övriga inslag den 4 mars

Inslaget sändes i samma version i resterande sändningar av *Sydneytt* den 4 mars 2014.

19 mars

Inslagen handlade om att fler personer hört av sig till *Sydneytt* och lämnat uppgifter om statistikfusk samt dålig arbetsmiljö på ett av de aktuella kontoren. Inslaget kl. 19.15 påannonserades enligt följande.

(Nyhetspresentatör) – Varmt välkomna till *Sydneytt*. Vi börjar med vårt avslöjande om att Arbetsförmedlingen i [ortsnamn] fuskat med arbetslöshetssiffror. Nu träder fler arbetsförmedlare fram och berättar. Samtidigt medger Arbetsförmedlingen att det funnits fel i statistiken.

I inslaget medverkade en före detta och en nuvarande arbetsförmedlare anonymt. De berättade dels att fusk med statistiken förekommit, dels att chefen styrt med järnhand och att de var rädda för att träda fram. Senare berättades att det vid ett tillfälle förekommit felaktigheter i statistiken på ett av de aktuella kontoren och en intervju med B gjordes med anledning av detta.

(B) – Vi har hittat en person som hanterade siffrorna felaktigt ja men det hade ingen större bäring på resultaten. (Reporter) – Det är inga fler menar du? Det har inte skett vid fler tillfällen? (B) – Inte efter 2012 i varje fall. (Reporter) – Men före 2012 kan det ha skett fler? (B) – Det vet jag inte. Jag blev ansvarig för den här verksamheten 2012 så jag kan bara svara för framåt där.

Därefter sa reportern och B bland annat följande.

(Reporter) – Men *Sydneytt*s uppgiftslämnare påstår att det förekommit fusk med statistiken på [ortsnamn]skontoret åtminstone sedan 2008. B vill dock inte uttala sig om händelser före 2012 då han blev chef. De arbetsförmedlare som vi haft kontakt med säger också att chefen för [ortsnamn]skontoret känt till fusk. Har du fortfarande förtroende för honom? (B) – Ja, det har jag. Det finns en konflikt på arbetsplatsen och den fick jag kännedom om 2012 och sedan har vi satt in en hel del olika insatser och både fack, personal, skyddsombud, alla bekräftar egentligen att det har varit en positiv utveckling sedan 2012. (Reporter) – A, tidigare anställd, försökte 2013 larma dåvarande tillförordnade generaldirektör C om det misstänkta fusk med arbetslöshetssiffror. I samband med *Sydneytt*s avslöjande anklagades A för att ha blivit av med jobbet på grund av en bisyssla.

Att A skulle ha blivit av med sitt arbete på grund av sin bisyssla sades av C på en presskonferens. Detta dementerades därefter av A, som hävdade att bisysslan varit godkänd av chefen på kontoret sedan år 2010. Slutligen frågade reportern B om ledningen för AF valt att lita mer på den kritiserade chefen än på A.

(Reporter) – Och ni litar mer på kontorschefen i [ortsnamn] än ni litar på A? (B) – Nej men det är ju bara att konstatera att det är ord mot ord, precis som du är inne på. (Reporter) – Men ni har ju valt sida? (B) – Förlåt? (Reporter) – Ni har ju valt att tro på [ortsnamn]chefen? (B) – Nej, jag har inte valt att tro på någon i det här. Jag bara konstaterar att A uppger en version och chefen uppger en annan version.

Inslaget avslutades med att A kritiserade AF:s ledning för att chefen för lokalkontoren fått sitta kvar och hävdade att B och den övriga ledningen känt till förhållandena om statistikfusk och dålig arbetsmiljö i flera år.

Övriga inslag den 19 mars

Inslaget sändes i nedkortade versioner i resterande sändningar av *Sydney* den 19 mars. I inslaget som fanns i morgonsändningarna sades att B skulle komma att bemöta uppgifterna senare under dagen. Han medverkade sedan i inslagen som sändes kl. 18.10, 19.15 och 21.45.

20 mars

Inslaget handlade om att en före detta anställd på ett av de aktuella lokalkontoren, D, som arbetat på det kontor som tidigare inte påståtts fuskat med statistiken uppgav att fusk skett även på detta kontor. Inslaget kl. 19.15 påannonserades på följande sätt.

(Nyhetspresentatör) – Välkomna. Vi ska börja med ytterligare en del i vår granskning av Arbetsförmedlingen. En före detta anställd på kontoret i [ortsnamn] berättar i dag hur man gjorde för att dölja fusk med statistiken.

Under inslaget berättade D om hur man fuskat med statistiken för arbetslöshet. Han sa bland annat följande.

(D) – Det var ju helt enkelt så att fredagen före en avläsningsperiod så fick man se liksom att "Jaha, där ligger vi risigt på den kategorin. Här måste vi sätta fler i arbete." De facto så sätter man över dem till sökandekategori "Fått arbete". Och sedan sker avläsningen då på helgen och AMS blir jättelyckliga "Åh, titta vad många som har fått arbete. Grön dutte på [ortsnamn]." [---]

(D) – Och sedan på måndagen så kodade man tillbaka dem igen.[---]

(D) – Nej, det märks inte på sikt för den sökande. Som chefen säger: "Jaja, de förlorar ju inget ekonomiskt", därför att a-kassa får man inte på lördag och söndag.

Uppgifterna om att statistikfusk skulle ha förekommit även på detta lokalkontor bemöttes därefter av B. Under intervjun med B sades bland annat följande.

(B) – Uppgifter om [ortsnamn]skontoret är helt nya för mig. Det har ju inte förts fram tidigare så vi kommer självklart att följa upp de uppgifterna. [---]

(Reporter) – Du menar att man skulle kunna upptäcka även om man gör på det här sättet, att man återställer på måndagen? (B) – Ja man får gå in och läsa ärenden och då kan man se om det blivit kategoribytten. (Reporter) – Har man gjort det? Har man gått in på alla ärenden verkligen i [ortsnamn]? (B) – Ja, tillräckligt många i varje fall. (Reporter) – B har nu fått förhandsinformation om internrevisionens undersökning vilken inte visar på något systematiskt fusk i [ortsnamn]. Men trots att de omvitnade justeringarna pågått i ett flertal år har man bara undersökt 2013. (B) – Ja, de har kollat på ärenden under 2013, under en lång period. Det är det de har tittat på. (Reporter) – Men det kan ju finnas mängder av fusk då före 2012 som inte ni känner till? (B) – Ja, jag kan varken svara det ena eller det andra på den frågan.

I slutet av inslaget sades följande av SVT:s reportrar.

Och de gröna siffrorna i [ortsnamn] har överraskat de skånska cheferna eftersom så många på just detta kontor varit sjukskrivna vilket borde ha lett till ett sämre resultat när det gäller att få folk i jobb. Och sjukskrivningarna beror enligt D på chefen över de båda kontoren [...] D vägrar till slut att gå till sitt kontor och vill bli omplacerad. I stället får han tillsammans med en lika kritisk kollega avsked på grått papper. Och det här blir en mycket dyr affär för Arbetsförmedlingen som totalt får betala flera miljoner efter att ha fällts i Arbetsdomstolen.

Övriga inslag den 20 mars

Inslaget sändes i nedkortad version i resterande sändningar av *Sydneytt* den 20 mars 2014. I denna version berördes endast ett av lokalkontoren, det som D framförde uppgifter om.

ANMÄLNINGARNA

Flera anmälare, en av dem representant för Arbetsförmedlingen (AF), anser huvudsakligen att inslagsserien var ensidig och osaklig. De anför sammanfattningsvis följande.

- Inslagen byggde huvudsakligen på före detta anställdas uppgifter samt ett antal anonyma personers telefonsamtal om den aktuella situationen på arbetsplatserna. När den andra sidan ville framföra sin syn erbjöds intervjuetid vilket gjorde att möjligheten till anonymitet föll. Ett av kontoren, där B tidigare arbetade, fick ingen möjlighet att bemöta kritiken. På detta kontor rusade reportrar från SVT in efter att ha sänt några inslag och ville ha kommentarer, utan att ta hänsyn till att det fanns arbetssökande kunder inne på kontoret.
- Anklagelserna om systematiskt fusk var allvarliga och ogrundade.
- Det var felaktigt att ingenting hade gjorts inom arbetsmiljöområdet. Ett flertal insatser har gjorts i samarbete med chef, personal och fackliga skyddsombud.
- En konflikt som funnits på kontoren redovisades inte och genom att enbart låta den negativa sidan komma till tals tog SVT ställning i denna konflikt. Chefen på de två kontoren utpekades som ansvarig för problem med arbetsmiljön trots att detta inte var allas uppfattning.
- Redovisningen av källorna var oklar. Ibland hänvisades till båda kontoren och ibland endast till ett. Hur långt tillbaka i tiden som uppgifterna refererade till var också oklart, ibland uttrycktes att det handlade om tio år tillbaka i tiden.
- Relevanta uppgifter utelämnades, till exempel granskningar som visat att det inte förekommer systematiskt fusk på kontoren, att förtroendet för den ansvariga chefen visat en högre siffra än för andra chefer i undersökningar samt att undersökningar kring arbetsmiljö också visar höga positiva siffror från de båda kontoren. Även ett anonymt brev undertecknat av 16 av de 25 anställda på kontoren, där den motsatta bilden ges, utelämnades.
- A framställdes som ett offer som försökte påtala brister när han själv deltog i

en arbetsgrupp som tog fram metoden för hur arbetet med frågan skulle bedrivas. A slutade sin anställning på egen begäran för drygt 2 år sedan på grund av en konkurrerande bisyssla. Han har sedan dess varit i allvarlig konflikt med AF i [ortnamn].

- Den information som A lämnat till AF om fusket kontrollerades noga och hanterades av AF men diskuterades självklart inte ytterligare med A då han inte var en anställd vid tillfället.
- I en incidentrapport som *Sydneytt* publicerat delar av på hemsidan lämnades in 13 månader efter ett korrigerande samtal med personen och är helt tagen ur sitt sammanhang. Under denna tid fungerade och arbetade personen på arbetsplatsen med den "hemske" chefen.
- D framställdes som en före detta anställd och att han hade kunskap om den aktuella situationen på ett av kontoren. D avskedades för 7 år sedan på grund av olämplighet i sin roll som arbetsförmedlare och hade därmed ingen insyn i myndigheten under tiden för inslagen. Det redovisades inte varför D avskedades.
- Det stämmer att det var en dålig arbetsmiljö under tiden B arbetade på kontoret, han var själv en bidragande faktor. Sedan flera år tillbaka har kontoret dock ett familjärt arbetsklimat.
- D har blivit fälld i Personal- och ansvarsnämnden (PAN) för grovt tjänstefel och kan därmed knappast betraktas som en trovärdig person. Det stämmer att AF förlorade målet i Arbetsdomstolen (AD) men det var formalia kring avskedandet som brustit och betyder inte att domen i PAN upphör att existera.
- AF framförde önskemål om en direktsänd studiointervju men detta nekades av SVT med hänvisning till att intervjutiden då blev för kort. Chefen för AF i södra Götaland fick i stället i en bandad intervju kommentera inslag som han inte sett. SVT:s reporter däremot blev intervjuad i studion och fick kommentera sin egen rapportering.
- Flera anställda på kontoren har känt sig utpekade. De upplevde rapporteringen som obehaglig och har lidit skada av denna.
- SVT hade inte begärt ut material om AF:s arbetsmiljöarbete, försökt få fram andra synpunkter på konflikten eller kontrollerat A:s påstående med AF förrän efter att några inslag hade sänts.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att inslagen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför följande.

Att granska myndigheter som AF, deras rutiner och arbetsmiljö ligger väl i linje med SVT:s uppdrag. I detta fall har medarbetare, både nuvarande och tidigare, vid de två aktuella lokalkontoren, kontaktat SVT efter att på flera sätt försökt få AF:s ledning att reagera på upplevda problem.

Opartiskhet

SVT har arbetat med de aktuella inslagen under sammanlagt flera månader. Chefen för lokalkontoren blev kontaktad vid flera tillfällen för att ge sin syn på förhållandena och en chans att bemöta uppgifterna. Vid samtliga tillfällen avböjde denne att kommentera. SVT valde därför att inte i något sammanhang namnge chefen i rapporteringen.

SVT:s bedömning var att bristen på agerande från AF:s regionala och centrala ledning var en kärnfråga i rapporteringen. Därför gjordes ansvarsintervjuer med marknadschefen för AF i södra Götaland. AF:s ledning i Stockholm kontaktades men den avböjde att medverka i reportage. Dock hölls en presskonferens där uppgifterna bemöttes, vilket redogjordes för i inslagsserien.

Genomgående har ansvariga chefer på AF fått möjlighet att framföra sina bästa argument. En anmälare skriver att det framfördes önskemål om att AF:s regionchef skulle medverka i en direktsänd studiointervju och att detta nekades. Orsakerna är att SVT bedömde att en studiointervju för att kommentera en pågående inslagsserie dels skulle bli väldigt omfattande, dels att den andra parten i så fall även den borde beredas plats i direktsändning. Att en intervjuperson vid intervjutillfället ibland inte kan erbjudas möjlighet att se färdiga inslag är naturligt då allt material inte är färdigredigerat.

Efter publiceringen av de två första inslagen mottog SVT reaktioner från anställda vid de aktuella kontoren, som var kritiska till bilden som gavs. Dessa kontaktades och erbjöds att i uppföljande reportage ge sin syn på situationen på kontoren. Ingen ville ställa upp trots att SVT erbjöd anonymitet.

Det brev som en anmälare refererar till undertecknades av 16 anställda, däribland den chef för lokalkontoret som kritiserats. Enligt SVT:s källor var det ett hårt tryck på de anställda att skriva under brevet. Denna omständighet och att det i brevet stod att de undertecknades namn skulle tas bort vid en eventuell publicering, gjorde att SVT ansåg brevet ha begränsad relevans för rapporteringen. Bilden av AF:s åtgärder avseende att förbättra arbetsmiljön och resultaten i en medarbetarundersökning redovisades redan i det första inslaget i serien.

Saklighet

Flera anmälare skriver att de enda källorna är två före detta anställda vid de aktuella kontoren och att dessa skulle haft konflikter med den lokale chefen, vilket skulle undergräva deras trovärdighet. Bakgrunden är följande.

Som framkommer i inslagen var det ett tiotal nuvarande eller före detta medarbetare på de aktuella kontoren som kontaktade SVT, antingen personligen, via telefon eller e-post under arbetet med inslagen och i samband med sändning. Deras berättelser som citeras i inslagen finns inspelade hos SVT

men lästes in på nytt av SVT:s anställda för att garantera fullständig anonymitet.

En annan källa som anonymiserats har en anställning på chefsnivå, på annan plats inom AF:s organisation i Skåne. Denna person vittnade om att ett av de aktuella kontoren alltid hade så gröna siffror, något denne ansåg vara anmärkningsvärt. Källan berättade även om hur fusk i samband med registervård kunde gå till.

De två öppna källorna, A och D, framträdde med både bild och namn och var båda före detta anställda vid kontoren. A, som tidigare var anställd på ett av kontoren, hade dokumenterat sökt uppmärksamma chefer på olika nivåer inom myndigheten om både arbetsmiljöproblem och fusk med arbetslöshetsstatistiken. Vad gäller omständigheterna varför personen avslutade sin anställning står ord mot ord. Enligt en anmälare hade han fått sluta på grund av sin bisyssla. Enligt A själv slutade han på eget initiativ, vilket även styrks av uppsägningshandlingar. Det finns inte heller någon dokumentation hos AF om att det skulle vara ett personalärende eller att det utdelats varningar. Enligt A hade denne en bisyssla under två perioder 2010 och 2011 som var godkänd av lokalkontorets chef. Anledningen till att A sa upp sig var enligt denne missnöje med den dåliga arbetsmiljön, vilket återgavs i inslaget. SVT bedömer källan som trovärdig.

D, som intervjuades om det misstänkta statistikfusket på det andra lokalkontoret i inlagsseriens sista del, har av flera anmälare utpekats att inte vara trovärdig då denne blivit avskedad år 2007. Två anmälare anser att utlåtandet från PAN borde ha redovisats. SVT var medveten om den konflikt som funnits mellan D och främst lokalkontorets chef. Research vad gäller grunderna för avskedandet visade att AD är den enda instans som dömt i ärendet. PAN utfärdar inga domar utan gör utredningar och fattar beslut i personalärenden. SVT har inte funnit stöd för anmälares skrivningar att det var brister i formalia som gjorde att AD förklarade uppsägningen ogiltig och utdömde skadestånd. Domslutet visar på att det inte skulle ha förelegat saklig grund för uppsägningen. SVT:s bedömning var att D:s trovärdighet var tillräcklig vad gäller upplevelser av fusk med statistik på lokalkontoret.

Förutom de personer som tagit kontakt med SVT användes skriftliga källor, bland annat i form av interna dokument som redaktionen begärt ut från AF. Dessa visade att man redan år 2012 upptäckt felaktigheter i hanteringen av statistiken. En utredning som gjordes av myndigheten på regional nivå visade då att det fanns fel och tveksamheter i en arbetsförmedlares handläggning av ärendena. Utredningen visade inte om det fanns några systematiska felaktigheter. Dock bekräftade utredningen källornas uppgifter om felaktigheter i hanteringen av den så kallade registervården.

En anmälare reagerar på att uttrycket ”systematiskt fusk” användes.

Formuleringen används då detta är vad flertalet källor formulerat. Förelrädare för AF ges i flera inslag möjlighet att bemöta och även avvisa att det handlat om systematiskt fusk.

KOMMENTAR FRÅN ANMÄLARE

Representanten för Arbetsförmedlingen (AF), har lämnat en kommentar med anledning av SVT:s yttrande. Anmälaren för sammanfattningsvis fram följande.

- AF:s ledning hade redan agerat på både det enda kända ärendet med felaktig registrering (augusti 2012) och på frågor kring arbetsmiljön där man gjort flertal insatser.
- Källan på chefsnivå, som ska ha reagerat på att ett av kontoren har gröna siffror, används som bevis för att systematiskt fusk förekommit trots att flera oberoende stickprovskontroller och undersökningar inte funnit bevis för detta. Anmälaren hänvisar till ett dokument från maj 2014 som gjordes efter SVT:s rapportering.
- Under sin tid som anställd framförde A inte sina kritiska synpunkter. Det finns ingen anledning till att AF skulle ge en oriktig version av varför han sa upp sig.
- Konflikten på arbetsplatsen var inte så ensidig som den framställdes. Av hänsyn till all personal valde därför marknadschefen att ta alla intervjuer eftersom den utpekade AF-chefen var kvar när inslagen gjordes och hade personal- och arbetsmiljöansvar för kontoren.
- På grund av inslagens genomslag var personalen i underläge och skulle man valt att framträda hade det handlat om att "rentvå" sig. Av hänsyn till kollegor och det arbetsmiljöarbete som pågick valde man att inte framträda, vilket SVT inte tagit hänsyn till.
- I detta fall av granskning var "bevisen" för fusk i princip obefintliga och grundar sig på rykten och spekulationer, förutom ett dokumenterat ärende från 2012, där AF redan agerat och vidtagit åtgärder.

PROGRAMFÖRETAGETS TILLÄGGSYTTRANDE

Med anledning av anmälarens kommentar har SVT lämnat följande tillägg.

SVT har inte haft tillgång till det dokument från maj 2014 som anmälaren hänvisar till men utgår från att det är internrevisionens rapport som avses. Även denna rapport visar på brister i rutinerna, något som omöjliggjort en bedömning om fusk förekommit och alltså varken är ett tydligt avfärdande eller bekräftande av uppgifterna.

AKTUELL BESTÄMMELSE

Sveriges Television ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis bland annat att kontroversiella ämnen eller händelser inte får behandlas ensidigt, det vill säga så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar ett program eller inslag.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande. Om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska dock den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att Sveriges Television ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Denna skyldighet innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden tillämpar bestämmelserna i radio- och tv-lagen och i programföretagens sändningstillstånd. Anmälarnas kritik gällande publiceringen av en incidentrapport på SVT:s webbplats lämnas därför utan åtgärd. Nämnden prövar inte heller journalisters yrkesetiska metoder. Vad en av anmälarna anför om att SVT:s reportrar rusat in på ett av lokalkontoren med kameror trots att arbetssökande kunder funnits på plats lämnas därför också utan åtgärd.

Nämnden konstaterar inledningsvis att inslagsserien utgjorde en granskning av två av AF:s lokalkontor vad gäller uppgifter om fusk med arbetslöshetsstatistik och problem med arbetsmiljön. Denna utgångspunkt ligger väl i linje med SVT:s granskningsskyldighet och innebär inte i sig att inslagen strider mot kravet på opartiskhet.

Vidare anser nämnden att AF fick möjlighet att bemöta den kritik som riktades mot myndigheten och de båda lokalkontoren, både genom marknadschefens

medverkande och den avgående generaldirektörens bemötande samt genom erbjudanden till både chefen och de anställda på lokalkontoren att kommentera uppgifterna som lämnades i inslagen. Det förhållandet att SVT nekade en direktsänd studiointervju ändrar inte den bedömningen.

Nämnden konstaterar att ett antal av de av anmälarna kritiserade uttalandena gjordes av tillfälligt medverkande för vilka kraven på opartiskhet och saklighet kan ställas lägre än för företrädare för programföretaget. Deras uttalanden medför därför inte att inslagen strider mot dessa krav.

Nämnden anser att det tydligt framgick i inslagen att uppgifterna om det påstådda fusket och arbetsmiljön byggde på vad flera före detta och nuvarande anställda på de aktuella kontoren uppgett till SVT och att SVT återgav deras berättelser. Nämnden anser inte att den framställningen i sig medför att inslagen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Av handlingarna i ärendet framgår dock att samtliga anställda på de aktuella lokalkontoren inte delar den bild av fusk och dålig arbetsmiljö som gavs i inslagen. Det har uppgetts i ärendet av SVT och en anmälare att SVT har tagit del av ett brev från ett flertal anställda där den motsatta bilden gavs. Nämnden har inte fått del av ett sådant brev och saknar möjlighet att värdera om det innehöll uppgifter som borde ha redovisats av SVT. Nämnden kan dock konstatera att AF har fått möjlighet att bemöta och kommentera kritiken samt att AF:s syn framkom i inslagen genom att en AF-representant medverkade eller genom att AF:s uppfattning redovisades på annat sätt. Det förhållandet att SVT inte redogjorde för vad som framkommit i brevet medför därför inte att inslagen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Vad anmälarna i övrigt har anfört medför inte heller att inslagen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, K-G Bergström, Ingrid Carlberg, Maria Edström, Leif Hedman, Jan Holmberg och Kristina Ståhl efter föredragning av Nathalie Eriksson.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Nathalie Eriksson